

Links: moeder en dochter in het Meshtel-kamp.

Onder: vluchtelingen wachten om naar een basiskamp gebracht te worden. Op één morgen verplaatste het Rode Kruis 1556 families.

Zonsondergang in El Geneina, een vluchtelingenkamp in Kirinding. Binnen een paar minuten is het donker en daarmee valt ook het leven stil. Geen kind speelt meer, vrouwen stoppen met praten, het vee houdt op met grazen. Moeders

roepen hun gezinnen naar binnen, in de relatieve veiligheid van hun geïmproviseerde huizen. Ze proberen hen te verbergen voor de Janjaweed, die het kamp omsingeld heeft en af en toe een inval doet, op zoek naar jonge meisjes die door hun soldaten kunnen worden verkracht. Aan de andere kant van de stad haast de twaalfjarige Azahir zich door het Ardammatta-kamp om haar vriendin Sadita te bezoeken. Ze wil niet bang zijn voor het donker. Ze wil spelen, en haar vriendin 'aan het lachen maken'.

Azahir is één van de 1,2 miljoen mensen die de laatste anderhalf jaar hun dorpen in Darfur, West-Sudan, zijn ontvlucht. Zo'n 200 duizend zijn terecht gekomen in het nabijgelegen Tsjaad, de rest zit verspreid in 132 kampen in de regio Darfur zelf, die zo groot is als Frankrijk.

Het eerste kamp dat ik bezoek is Meshtel in El Fasher, waar tienduizend vluchtelingen een tijdelijk onderkomen hebben gevonden. Van een afstandje doen de kleuren en het lawaai denken aan het carnaval in Rio de Janeiro: een immense lappendeken van tot tent omgebouwde doeken en houten stokken, te veel mensen op elke vierkante centimeter en kinderen die daar nog eens tussendoor rennen. Naarmate je dichterbij komt, walmt de stank je tegemoet:

er is geen riool, geen afvalverwerking, geen sanitair in het kamp. In gesprekken die ik met mensen voer, komen steeds dezelfde thema's terug: angst en frustratie. Mannen durven het kamp niet uit omdat ze vrezen voor hun leven. Vrouwen die buiten de hekken op zoek gaan naar brandhout, worden verkracht door de Janjaweed. In de kampen zijn de mensen misschien iets veiliger dan in de dorpen die ze zijn ontvlucht, maar veel scheelt het niet.

Op één van de eerste dagen dat ik hier ben, ontmoet ik Hawa Hussein. Zittend op een tapijt onder de blote hemel vertelt ze hoe ze met haar familie op 6 juli 2003 Jabbah, hun dorp in de noordelijke provincie Kapkabiya, moest ontvluchten. «Het was 's ochtends vroeg en we stonden te koken, toen we de schoten hoorden,» herinnert Hawa zich. «Aan de ene kant werden we ingesloten door de Janjaweed, aan de andere door het overheidsleger. Boven ons hoofd raasden helikopters. Terwijl ze alles in brand staken, haalden soldaten van het overheidsleger het zinken dak van de school en laadden dat op een vrachtwagen.»

Hawa vertelt hoe ze op een gegeven moment oog in oog kwam te staan met één van de Janjaweed-soldaten, die zei: «We gaan deze dorpen helemaal schoon schrapen. Jullie moeten er allemaal uit.» Haar familie vluchtte naar het noorden, naar Abuliha. Achternagezeten door ruiters van de Janjaweed verloor ze een hele dag lang haar zevenjarige dochter uit het oog. Zij kwam uiteindelijk terug, vanachter het bosje waar ze zich verscholen had gehouden, maar twee zonen is Hawa voorgoed kwijt. De één werd doodgeschoten, van de ander

Verkracht en vernederd door de Janjaweed milities.

Weggerukt van hun familie, verdreven uit hun dorp, met enkel een jerrycan of kled. In de kampen van Darfur zitten duizenden vrouwen en kinderen.

Caroline Irby ging er voor Marie Claire naartoe en maakte een persoonlijk verslag. «Het was de kracht, niet de pijn van de vrouwen, die de diepste indruk op me maakte.»

de moedige vrouwen van DARFUR

ANP 26.08.04

Nog steeds meisjes in Darfur verkracht

KHARTOUM — Jonge meisjes in opvangkampen in Darfur zijn nog steeds het slachtoffer van verkrachtingen. Alleen al in één kamp in Jebel Morrah, in Zuid-Darfur, zijn deze maand 136 meisjes in de leeftijd van negen tot vijftien jaar verkracht door leden van de Janjaweedmilities.

Dexter Heldemorth van het

Voor de ogen van het hele dorp werden vrouwen misbruikt. Hun benen werden gebroken om te voorkomen dat ze zouden ontsnappen

Links: Hawa Hussein bouwt een tent in het Abu-Shouk-kamp met spullen van het Rode Kruis.

Rechts:

1. Asma geeft les in dit geïmproviseerde schooltje in Noord-Darfur.

2. Hawa Badwi woont al ruim een jaar in een vluchtelingenkamp.

3. De man van Isla werd zo hard door de Janjaweed op z'n hoofd geslagen dat hij geestelijk gehandicapt raakte. Isla heeft drie kinderen en woont achter dit doekenscherm.

hoopt ze dat hij naar Tsjaad heeft kunnen vluchten. Zeven maanden waren Hawa, haar man en drie dochters onderweg. Nadat ze nog drie Janjaweed-aanvallen hadden overleefd, besloten ze de relatieve veiligheid van een kamp op te zoeken. Hawa weet niet precies hoeveel dorpsgenoten bij die eerste aanval zijn omgekomen. Latifa, een oudere vrouw uit Hawa's dorp, telt ze, één voor één, naam voor naam. Als ze de vijftig heeft bereikt, kan ze niet meer verder. Haar buurman, Yousif, vertelt me dat er nog zestien jonge meisjes worden vermist. En dat allemaal op een bevolking van niet meer dan 400 zielen.

DORP NA DORP VERWOEST

Bijna iedereen in Darfur heeft een vergelijkbaar verhaal als dat van Hawa. De Janjaweed werkt samen met de Sudanese overheid en samen bestrijken ze het hele gebied. Dorp na dorp is verwoest en verlaten: de hutten zien eruit alsof ze net uit een oven komen: zwart geblakerd, de rieten daken weggebrand.

Alles wat maar van enige waarde was, is weg. Het enige dat je nog kunt vinden is hier en daar een kapot bed of wat potscherven. Overal zie ik schoenen: altijd maar één en met de neuzen in dezelfde richting, op de vlucht achtergelaten. De Janjaweed doen hun naam, die in het Arabisch 'duivels op zadels' betekent, eer aan en vrouwen worden overal dubbel het slachtoffer. Alleen al in één kamp in Jebel Morrah, in Zuid-Darfur, zijn in één maand 136 meisjes in de leeftijd van negen tot vijftien jaar verkracht door leden van de Janjaweed-milities. In de duizenden getuigenissen die Amnesty International verzamelde, lijkt het erop dat verkrachting wordt gebruikt als structureel wapen, de manier om vrouwen te vernederen en bang te maken en zo hen en hun omgeving onder de duim te houden. Vrouwen beschrijven dat ze doorgaans voor de ogen van het hele dorp werden misbruikt, dat hun benen werden gebroken om te voorkomen dat ze zouden ontsnappen en dat zelfs zwangere vrouwen de dans niet ontsprongen.

Dertig meter lang zijn de rijen voor de waterpompen in het Meshtel-kamp. Vrouwen staan urenlang in de brandende zon te wachten. Regelmatig breken er gevechten uit over wie het eerst aan de beurt is.

HELDENMOED

Ik ben een vrouw en misschien bevooroordeeld, maar wat mij betreft zijn de vrouwen van Darfur niet alleen de grootste slachtoffers, maar ook de grootste helden. Negentig procent van de kampbewoners bestaat uit vrouwen en kinderen, schatten hulpverleningsorganisaties.

Sommige vrouwen zijn hun man kwijtgeraakt toen hun dorp werd overvallen, anderen zeggen dat hun mannen naar de stad zijn gegaan om werk te zoeken. Beide seksen zijn het er in elk geval over eens dat vrouwen beter in staat zijn in de kampen te overleven dan mannen. In de dorpen bewerken de mannen het land. De vrouwen helpen hen, maar halen ook water, koken, wassen en maken dingen die ze op de markt kunnen verkopen. Feitelijk doen ze in het kamp precies hetzelfde. De mannen zitten intussen onder de weinige bomen in de schaduw, ver van het kabaal. «Ik ben boer, ik kan hier niet werken,» zegt een van hen gefrustreerd. Maar het zijn de vrouwen die het gezin bij elkaar houden,

kilometers lopen op zoek naar water, eten koken van weinig meer dan stof, matten vlechten om te verkopen op de markten die in de kampen ontstaan en huizen bouwen van wat ze maar kunnen vinden. Hun vindingrijkheid is nog bewonderenswaardiger dan de manier waarop ze de ellende het hoofd bieden. Natuurlijk hopen ze op vrede, maar voorlopig gaat al hun aandacht uit naar overleven.

«Elke ochtend als we het kamp uit gaan om hout te verzamelen, eist de Janjaweed op wat we gevonden hebben,» vertelt Amina Abdelrahman Abdalla. «Zo niet, dan dreigen ze met verkrachting.» Amina heeft vier kinderen en woont sinds de Janjaweed haar huis afgelopen december met de grond gelijk maakte, in het kamp in El Geneiha. «De tactiek die we nu hebben afgesproken, is dat we elk een andere kant op vluchten, zodat ze ons niet kunnen achtervolgen. Dan houden we soms toch spullen over,» lacht ze. Amina móet het risico wel nemen, want haar kinderen moeten eten en hout brengt op de plaatselijke markt veel geld op.

HOE KON DIT GEBEUREN?

Al generaties lang strijden Arabische nomaden en Afrikaanse boeren in Darfur om wie het meeste recht heeft op water en land. Het is een gevecht tussen gelijken: beide groepen zijn zwart, autochtoon en moslim. In januari 2003 namen twee rebellen-groepen, het Sudanese Bevrijdingsleger en de Beweging voor Gelijkheid, twee belangrijke steden in Darfur in. Het was een protestactie van de Afrikaanse bevolkingsgroep, die zo de aandacht wilde vestigen op wat zij zagen als voortrekkerij door de overheid van de Arabieren. De Sudanese overheid reageerde met het bombarderen van Afrikaanse dorpen en het bewapenen van de Janjaweed, een Arabisch rebellenleger, dat zo in staat werd gesteld om naar hartelust de mensen in de Afrikaanse dorpen te doden, verkrachten, beroven en uiteindelijk de boel plat te branden. Het conflict heeft tot dusver aan 30.000 mensen het leven gekost. 1,2 miljoen mensen zijn, in wat de Verenigde Naties 'de ergste humanitaire crisis van het moment' noemen, uit hun huizen verdreven. Ondanks dat het Amerikaanse Congres de situatie heeft gelabeld als 'genocide' en de VN de Sudanese overheid in een resolutie heeft opgeroepen de wapens neer te leggen, gaat de oorlog gewoon door en barsten de vluchtingenkampen uit hun voegen.

HAAR BREDE LACH VERDWIJNT

De kampbewoners hebben het zelden over wat ze verloren hebben. Waarschijnlijk omdat iedereen alles kwijt is. En dus lachen ze samen, vertellen elkaar verhalen en in één kamp zijn ze zelfs gestart met een alfabetiseringscampagne, waarbij vrouwen die kunnen lezen en schrijven de anderen onderwijzen. Natuurlijk klinkt af en toe toch de hopeloosheid door de moed heen. «Marhab,» welkom, zegt Isla Sali Abdurahman, een vrouw met een prachtige mosterdkeurige hoofddoek, tegen me als ik langsloop. Ze wenkt me haar dakdoze huis in. Maar Isla's brede lach verdwijnt als ik haar vraag hoe het met haar gaat. «Als je het echt wilt weten,» begint ze, en vertelt dan dat ze er in de

«Elke ochtend als we het kamp uit gaan om hout te verzamelen, eist de Janjaweed het op. Zo niet, dan dreigen ze met verkrachting»

1. Meteen na aankomst in het kamp gaan deze gevluchte vrouwen hout zoeken. 2. Azahir, een gevlucht twaalfjarig meisje, kijkt rond in haar nieuwe klaslokaal. «Mijn vorige school was beter», zegt ze. «Ik had er veel vrienden, maar ik heb geen van hen meer teruggezien. Ik maak me veel zorgen.» 3. Mariam zet thee in het Mesheil-kamp.

zorg voor haar kinderen tegenwoordig alleen voorstaat. Haar man, die tijdens de inval van de Janjaweed in maart, door hen op zijn hoofd geslagen werd, is daar zo gek van geworden dat hij op de vlucht geslagen is, het kamp uit. «Ik zou niet weten waar we straks in het regenseizoen naar toe moeten», zegt ze stilletjes. «We hebben het zwaar. Niks wordt opgelost en ik maak me ernstige zorgen.» Dan vermant ze zich, glimlacht en begint aan het avondeten voor haar kinderen.

Hoewel de Verenigde Naties grote woorden als 'genocide' gebruiken, wijst de Sudanese regering elke aansprakelijkheid af en delen steeds meer mensen Mariams ervaringen. De overheid zegt dat het veilig is en dat mensen terug kunnen naar hun huizen. Maar de enkelen die gegaan zijn, werden teruggedreven naar de kampen door nieuwe bombardementen en overvallen van de Janjaweed.

Darfur zakt steeds verder in de put: regenstormen hebben veel kampen veranderd in poelen, met menselijke uitwerpselen; cholera, hepatitis en malaria-epidemiën zijn uitgebroken. De onverharde wegen die door hulpverleners

gebruikt werden om voedsel en materialen de kampen binnen te brengen, zijn vrijwel onbegaanbaar en de VN heeft niet meer dan 188 van de 350 beoogde miljoenen dollars bij elkaar weten te brengen om het leed te verzachten.

De situatie in Darfur kan niet even snel worden opgelost, vooral niet nu de politieke weg een lange lijkt. Pas na twintig jaar is er een afspraak tot stand gekomen tussen de overheid en de zuidelijke rebellen, waarmee een eerdere burgeroorlog eindelijk tot een einde is gebracht. Maar zo lang kunnen de inwoners van Darfur niet wachten. Daarvoor is hun directe nood te hoog. De wapenstilstand die in april in Tsjaad werd beklonken, moet worden nagekomen, zodat de dorpsbewoners eindelijk terug naar huis kunnen. De Afrikaanse Unie heeft 300 man Darfur ingestuurd om te zorgen dat dat ook gebeurt. Zij zijn Darfur's enige hoop.

Toch wil ik eindigen met ten minste één positieve noot. Want het was de kracht, niet de pijn van de vrouwen die de diepste indruk op me maakte. De manier waarop ze alles inzetten om te

zorgen dat hun gezin deze ellende zou overleven. Hun weigering om de moed op te geven. Dát is wat hen boven de ellende uittilde en de absurditeit van hun situatie het beste aan het licht bracht.

Zo herinner ik me de vrouw in het Abu-Shouk-kamp in Noord-Darfur. Enkele minuten nadat ze, na een dagenlange vlucht door de woestijn, binnenkwam in het kamp, had ze een onderkomen voor zichzelf gemaakt van stokken en kleren. Ik weet nog goed hoe ik haar daar zag. Voor haar in het zand lag een rijtje verpakte koekjes. Klaar voor de verkoop.

WAT KUN JIJ DOEN?

Ruim 1 miljoen mensen zijn voor het geweld op de vlucht geslagen. Om te overleven zijn ze volledig afhankelijk van hulp van buitenaf. Wil je helpen, stort dan een bijdrage op giro 555 van Samenwerkende Hulporganisaties. Dit kun je snel doen via hun website: www.giro555.nl